

HACI BAYRAM-I VELİ'NİN HAYATI,
TASAVVUF ANLAYIŞI VE HAKKINDA
YAYINLANMAMIŞ MEDHİYELER

Dr. Mehmet AKKUŞ
(A.Ü. İlahiyat Fakültesi)

1071 yılında Malazgirt'te, Anadolu'nun kapılarının Türklere açılmasıyla, Ortaasya'dan gelen Türk boyları, Anadolu içlerine yayılmaya başladılar. Bu yayılma ve yerleşme, sadece askerî alanda olmamış, buna paralel olarak, Anadolu'daki yerleşik ahâlîyle fikrî mücâdelelere girilmiş ve böylece Anadolu'nun İslâmlaşması da hız kazanmıştı. Bunun için de, Horasan, Erdebil ve Şirvan gibi beldelerdeki İslâm büyüklerinin gönderdikleri halifeler, Anadolu'daki tebliğ faaliyetlerine katılıyorlar; şiir ve vaazlarla en ücrâ köşelere kadar, bu çalışmalarını götürüyorlardı.

Doğudaki muhtelif İslâm beldelerinden gelen mutasavvıflar, Anadolu'da yerleştikleri bu yeni yerlerde, kendi etraflarında yeni ekoller oluşturarak ahâlînin İslâm kültürünü kazanması yolunda büyük gayretler sarfetmişlerdir. Bunlar arasında Hacı Bektaş-ı Velî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Emîr-i Buhârî ve Hacı Bayram-ı Velî ile bunların müridleri ilk akla gelenlerdendir.

Bu mutasavvıfların yaşadıkları devirler, asırlarca geride kaldığı halde, bugün hâlâ Müslüman halkımız üzerindeki etkileri ve herbirinin gönlünde derin sevgileri vardır. Yaşamış oldukları yöreler hâlâ, ya kendi adlarıyla anılmakta, veya türbelerinin buldukları şchirler anıldığı zaman ilk akla gelen isimler olmaktadır.

Bundan dolayı, Kırşehir'de Hacı Bektaş-ı Velî ve Ahî Evren; Konya'da Şems-i Tebriz ve Mevlânâ; Bilecik'te Şeyh Edebâlî; Bursa'da Emîr Sultan; Ankara'da da Hacı Bayrâm-ı Velî ve bunların asırlarca nesilden nesile süregelen halifeleri, bu şehirlerin, çevrelerinin ve bütünüyle Anadolu'nun manevî mimarları durumundadırlar.

Bu büyük şahsiyetler, Mevlânâ'nın, «Öldükten sonra bizim türbemizi toprak içinde arama. Bizim mezârımız âriflerin gönülleri içindedir.» (1) dediği gibi, asırlar geçmiş olmasına rağmen, sevenlerinin kalblerinde taht kurmuş ve sanki hâlen hayattaymış gibi tesir icrâ etmektedirler.

Biz bu tebliğimizde kısaca Hacı Bayram-ı Velî'nin hayatı ve tasavvuf anlayışından bahsedeceğiz. Ayrıca ona dair yazılmış ve bir ara türbesinde levhâ halinde asılı bulunduğu halde sonradan kaybolmuş dolayısıyla şimdiye kadar yayınlanmamış beş adet medhiyye ile bir adet beyitin metinlerini takdim etmeye çalışacağız.

Hacı Bayram-ı Velî, 753/1352 tarihinde Ankara'nın, o sıralarda Solfasıl adıyla bilinen köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Koyunluca Ahmed, kendi adı da Nu'man'dır. Daha sonraları intisab etmiş

(1) Mehmet Ali Aynî, Hacı Bayrâm-ı Velî, (Sadeleştirilen, H. R. Yananlı), Akabe Yayınları, İst. 1986, s. 127.

kendisinden Edirne Eski Camii'nde va'z ve nasihatta bulunmasını istemiştir. Yine ilâve olarak, Hacı Bayram-ı Velî'nin müridlerinin vergiden muaf tutulması hükümünü de vermiştir. Ancak, daha sonraları bu vergi muâfiyetinin büyük istismarlara yol açmış olması, onun, birden bire çoğalan müridlerini gayet zekice bir imtihana tabi tuttuğu da, bugüne kadar anlatılage-len bir husustur.

Hacı Bayram-ı Velî, şeyhinin yanında geçirmiş olduğu hizmet, sohbet, murâkabe ve tâat yıllarından ve şeyhinin vefatından sonra, Ankara'ya onun halifesi olarak gelmiş ve kendi adıyla anılan Bayrâmîye tarikatını kurmuştur. Bu tarikat, Nakşibendiyye ile Halvetiyye tarikatının usûllerinin birleştirilmesinden ibaret olup (4) temel esasları bir manzumede şöyle belirtilmektedir :

Anla îmdi fırka-i Bayrâmî'yi,
Gör ne vechile dürür Bayrâmî'yi.
Bu dürür erkân-ı Bayrâmî meğer,
Şeyh olan her kime eylerse nazar.
Şevk-i Hakk ile gözü bînâ olur,
Cezbe-i Hak ile müstesnâ olur.
Vardır anlarda dahi üç itibâr,
Biri **cezbe** dediğimiz âşikâr.
Hem **muhabbet**dir ikincisi anın,
Âşık ola Hakk'a bu cân u tenin.
Hem üçüncüsü anın **sırr-ı ilâh**,
Kimde ise oldürür ma'nîde şâh.
Böyledür Bayrâmî'nin âyinleri,
Bu dürür bil zâhir ü bâtınları. (5)

Bu manzûmede görüldüğü gibi, Bayrâmîliğin esası, **Cezbe, Muhabbet** ve **Sırr-ı ilâhî** olmak üzere üç temel esas kabul edilmiştir. Bununla birlikte, Hacı Bayrâm-ı Velî'nin makam ve mevkie itibar etmeyip, müridleriyle beraber bulunmayı tercih ettiği, hatta, II. Murad'ın Germiyân seferi sırasında kendisiyle karşılaştığı ve vezirlik teklif ettiği halde bunu kabul et-

olduğu Hamidüddin-i Aksarâyî (Somuncu Baba) ile bir bayram günü karşılaştığı için de, şeyhi tarafından kendisine **Bayram** adı verilmiştir.

İlk ve yüksek tahsilini kimlerden ve nerelerde yaptığı belirtilmemekle beraber, onun iyi bir öğrenim gördüğünü, Ankara'da Melike Hâtun'un yaptırmış olduğu Kara Medrese'de (2); Bursa'da ise, Çelebi Sultan Mehmed Medresesi'nde (3) müderrislik yapmış olmasından anlıyoruz.

Hacı Bayram'ın bu medreselerdeki müderrisliği devam ederken bu sıralarda Kayseri'de bulunan Şeyh Hamidüddin'in davetine icâbet edip, bu görevini bırakarak, Gazzâlî'nin müderrislik, İbrahim b. Edhem'in de hükümdarlık görevlerinden ayrıldıkları gibi, o da, tasavvuf yolunu tercih etmiştir.. Böylece yeni bir hayata başlayan Hacı Bayram-ı Velî, şeyhi Hamidüddin-i Aksarâyî ile, önce Şam'a, daha sonra da Hicaz'a gitmiştir. Hicaz'da bir müddet kaldıktan sonra, yine şeyhi ile birlikte Aksaray'a dönen Hacı Bayram-ı Velî, şeyhinin 15 Şaban 815/(20 Eylül 1412) tarihinde vefat etmesine kadar burada kalmıştır.

Şeyhinin vefatından sonra, yeniden Ankara'ya dönen Hacı Bayram, artık müderris olarak değil, Hamidüddin-i Aksarâyî'nin halifesi ve kendi adıyla anılan Bayrâmî tarikatını şeyhi olarak hayatını sürdürmüştür.

Hacı Bayrâm-ı Velî, Ankara'daki bu faaliyetleri sırasında, gayet sade bir hayat geçirmiştir. Onun burada müridleriyle birlikte mütevazi bir şekilde yaşaması, onun zengin-fakir, âlim, câhil her kesim insan tarafından sevilip sayılan bir kişi olmasına ve gittikçe çevresinin genişlemesine yol açmıştır. Bu durum bazıları tarafından zamanın padişahı II. Murad'a, Hacı Bayram-ı Velî'nin zamanla ayaklanabileceği şeklinde ifade edilerek ve oldukça çarpıtılarak Edirne'ye bildirmişti.

Bunun üzerine Edirne'ye çağrılan Hacı Bayram-ı Velî, padişah tarafından gayet nâzikâne bir şekilde karşılanmıştır. Yapılan görüşmeler sonunda padişah, Hacı Bayram-ı Velî'nin anlatılanlara hiç bir ilgisinin bulunmadığını anlamış ve

(2) a.g.e., s. 65.

(3) Osmanzâde Hüseyin Vassâf. **Sefine-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr**, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Başlıklar, No. : 2305-2309

(4) Sadık Vicedânî, **Tomâr-ı Turuk-ı Aaliyyeden Halvetiyye Silsile-nâmesi**, Evkâfî İslâmiye Matbaası, İst. 1341, s. 44.

(5) Mehmed Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri, Sözlüğü**, MEB Yayınları, İst. 1983, c. I, s. 181.

mediği bildirilmektedir (6). O, dünyaya itibar etmeyip, gâyet mütevazi ve zâhidâne bir hayat sürmeyi yeğlemiştir. Nitekim bir beyitinde,

Hiç kimse çekebilmez, pektir feleğin yayı,
Derdine gönül verme, bir gün götürür yayı.
Bir fâni vefâsızdır, kavline inanma hiç,
Gâh yohsulu bây eyler, gâh yohsul eyler bâyı.»

diyerek (7), dünyânın zenginliğinin de, fakirliğinin de geçici olduğunu ifâde eder. Onun hayatı hakkında, «**Kendi kedd-i yeminiyle eküb biçdiği burçakla tayyüş idüb, ağniyâdan topladığı sadakaları, erbâb-ı fakr u ihtiyâca tevdi etmeyi itiyâd id'nmişler idi.**» şeklindeki ifâde (8) dünyaya verdiği önemi göstermektedir.

Hacı Bayrâm-ı Velî'nin bu şekilde fakirlere yardım etmeyi düşünmüş olması, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in,

خير الناس من ينمف الناس

(9), «**İnsanların en hayırlısı, insanlara faydası dokunandır.**» anlamındaki hadisine uygundur. Onun böyle davranmış olması, kendisini Allah'ı zikr ü fikirden alıkoymamıştır. Böylece, Kur'ân-ı Kerim'deki (10)

رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله

yani; «Ticaretin ve alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan alıkoymadığı kişiler»den olmaktadır.

Hacı Bayrâm hakkında bilgi veren kaynaklar da, onun sabah namazından sonra okuduğu Arapça bir virdi kaydedilmekteyse de, tasavvufî anlayışı hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır (11).

833/1429 tarihinde Ankara'da vefat eden ve defnedilen Hacı Bayrâm-ı Velî'den sonra yerine, Akşemseddin halife olmuş ve Bayrâmîye tarikatı, **Şemsiyye, Melâmîyye-i Bayrâmîyye** ve **Celvedîyye** olmak üzere başlıca üç kola ayrılmıştır.

Bayrâmîyye tarikatı, halifelerinden Göynüklü Bıçakçı Ömer Dede vasıtasıyla Belgrad ve Peşte'ye; Bosnalı Şeyh Abdullah Efendi'yle de Suûdî Arabistan'a kadar yayılmıştır (12). Çeşitli zamanlarda İstan-

bul'da açılmış bulunan on adet Bayrâmî tekeksi göz önünde bulundurulursa (13), bu tarikatın ne derece revac bulduğu kısmen anlaşılır.

Bayrâmîyye tarikatı şeyhleri ve müridleri Osmanlı fetihlerinde de aktif rol oynamışlardır. Bunlardan bilhassa Akşem seddin ve Akbıyık hazretlerinin, İstanbul'un fethinde, Fatih Sultan Mehmed'in yanında bulunarak, genç padişahı teşvik etmiş olmaları (14) ve İdris-i Muhtefî adıyla meşhur olan Bayrâmî şeyhlerinden Şeyh Ali Bey'in de, Kânûnî'nin 955/(1548) deki Elkas Seferi'ne iştirak etmesi (15) bu tarikatın fetihlerdeki katkısını gösteren birer delil sayılmalıdır.

Hacı Bayrâm-ı Velî, tavır ve davranışlarıyla; yaşadığı sade ve mütevazi hayatıyla, kısacası hâliyle, etrafındakilere çok tesir etmiştir. Onun maddî ve manevî ilimlere vâkif olduğu halde yazılı eser bırakmamış olması, bu şekildeki mütevazi yaşamayı tercih etmiş olmasının neticesidir denebilir. Onun, hâlen elimizde mevcut bulunan dört adet manzumesi de gâyet sâde ve anlaşılır bir dille söylenmiştir. Nihad Sami Banarlı, Hacı Bayram-ı Velî'nin şiirlerini şöyle değerlendirmektedir :

«Sayılarının çok az olmasına rağmen, aruzla olsun, hece ile olsun, tamâmiyle raksân bir dille söylediği tasavvuf şiirleriyle Hacı Bayrâm-ı Velî, tekke edebiyatımızın unutulmaz isimlerindedir» (16).

(6) Osanzâde Hüseyin Vassâf, a.g.e., s. 256-257.

(7) Fuad Bayramoğlu, **Hacı Bayrâm-ı Velî, Yaşamı, Soyü, Vakfı**, T.T.K. Yayınları, Ank. 1983 c. II, s. 232.

(8) Osanzâde Hüseyin Vassâf, a.g.e., s. 257.

(9) el-Aclûnî, **Keşfu'l-Hafâ**, Beyrut 1351 (3. baskı), c. I, s. 393.

(10) Nûr Suresi, 37.

(11) Hacı Bayrâm-ı Velî'nin tasavvuf anlayışı ve Bayrâmîye tarikatı hakkında, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi Edhem Cebecioğlu, bir doktora çalışması yapmaktadır.

(12) Mehmed Ali Aynî, a.g.e., s. 163.

(13) a.g.e., s. 190-191.

(14) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, T.T.K. Yay., Ank. 1982 (4. baskı), c. I, s. 354-355.

(15) Mehmed Ali Aynî, a.g.e., s. 167.

(16) Nihad Sami Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, M.E.B. Yay., İst. 1983, c. I, s. 504.

Fuad Köprülü de Hacı Bayrâm hakkında şöyle demektedir :

«Bu devirde, Anadolu'da büyük şöret kazanan ve etrafında bir çok müridler toplayan sülûfîlerden bazıları da Yunus Emre vâdisinde şiirler yazıyorlardı. Emir Seyyid mahlasıyla hece vezniyle ilâhîler söyleyen meşhur Emir Sultan'ın etrafında binlerce mürid toplanmış, onların arasından da muhtelif şairler yetişmiştir. Kezâlik Hacı Bayrâm-ı Velî'nin, Yunus tarzında bazı ilâhîleri bilinmektedir. Kurduğu Bayrâmîyye tarikatı sayesinde şöhreti bütün Türkiye'de asırlarca yaşayan bu büyük sülûfinin müridleri arasında da bir çok şairler yetişmiştir. Bunlardan Yazıcı Salâhaddin'in oğlu, Yazıcıoğlu mahlasıyla meşhur Mehmed, 853/1449'de bitirdiği Muhammediyye adlı eseri sayesinde yalnız Türkiye'de değil, XVI. yüzyıldan başlayarak Kırım'da ve daha sonraki zamanlarda da Kazan Türkleri ve Başkırtlar arasında büyük bir kudsiyyet kazanmıştır.» (17)

«Hacı Bayrâm-ı Velî'nin, Anadolu'da millî edebiyatın ve tasavvufî edebiyatın gelişip yerleşmesinde de büyük rolü olmuştur. Akşemseddin, Ömer Dede, Baba Nahhas, Baba Yusuf, Eşrefoğlu Rûmî, Yazıcızâde, Muslihuddin Halife, Bolulu Şeyh Salâhaddin, Balıkesirli Şeyh Lütfullah, Akbıyık, Kızılca Bedreddin, Mevlânâ Zeyrek, Hızır Dede gibi mutasavvıflarla; Vizeli Kaygusuz Alâeddin, Ahmed Sârbân, Lâmekânî Hüseyin, Hâşimî, Osman, Oğlanlar şeyhi İbrahim, Kütahyalı Gaybî, İdris-i Muhtefî, Muhyî gibi şairler onun yolundan yürümüşlerdir» (18).

Bu şahıslar ve eserleri hakkında bilgi veren bir çok müstakil eserler yazılmış, bazılarında dair menâkıbnameler de tertip edilmiştir. Bütün bu eserler sayesinde Hacı Bayram-ı Velî'nin ve dolayısıyla Bayrâmîyye tarikatının asırlar boyunca gelişip, yayıldığı yerleri ve kitleler üzerindeki tesirlerini öğrenmekteyiz. Ancak kısa bir tebliğ içinde bütün bu konuları anlatmak şüphesiz mümkün değildir. Bunun için, kütüphanelerimizde yazma ve matbû haldeki konu ile ilgili eserler üzerinde çalışılması ve bunlara hız kazandırılması, yapılması gereken en önemli faaliyettir.

Konuşmamızın başında belirttiğimiz, Hacı Bayrâm-ı Velî hakkındaki neşredilmemiş kasideler, Osmanzâde Hüseyin Vassâf'ın, Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr adlı neşredilmemiş eserinde geçmektedir. Hüseyin Vassâf (1872-1929), Ankara'ya 1912 yılında, yapmış olduğu seyahat sırasında Hacı Bayram türbesine de uğramış bu sırada türbede bulunan sekiz adet kasideyi istinsah etmiştir. Sayın Fuat Bayramoğlu, yapmış olduğu çalışmalarda daha sonraları türbeden alınmış olan bu levhâ halindeki kasidelerden beş tanesini tesbit etmiştir. (16) Biz de burada, Hüseyin Vassaf'ın istinsah ettiği şiirlerden ve Bayramoğlu'nun tesbit edemediği üç ve Hüseyin Vassaf'ın kendisinin kaleme aldığı iki manzume, ile türbede kendisinin gördüğünü söylediği ve istinsah ettiği bir beyti sunuyoruz : (19)

(17) Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötügen Yay., İst. 1980, s. 360.

(18) *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yay., İst. 1979, c. III, s. 446.

(19) *Osmanzâde Hüseyin Vassâf, a.g.e., s. 258-260.*

1. Rûsdî adlı bir şairin medhiyesi :
Câm-ı aşkın mazharıdır Hacı Bayrâm-ı Velî,
Ehl-i Hakk'ın rehberidir Hacı Bayram-ı Velî,
Âsitânın bekleyen elbet irer maksûduna,
Ârifânın serveridir Hacı Bayrâm-ı Velî,
Giydi pîrlik tâcını, çü oluben gavs-ı Hüdâ,
Çeşm-i kudret manzarıdır Hacı Bayram-ı Velî,
Kişver-i ma'nâda şâh-ı mazhar-ı tevhîd olub,
Câmî'ül-âşk hemseridir Hacı Bayrâm-ı Velî.
Şehr-i vahdet içre oldu sâki-i peymân-ı aşk,
Câm-ı feyzin haydarıdır Hacı Bayrâm-ı Velî.

Nûş iden bir cur'asın elbet olur mest-i elest,
 Mâye-i feyz gevheridir Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Hamd-i li'llah ravzasın itdim ziyâret bâ-rızâ,
 Nûr-ı Hakk'ın ezheridir Hacı Bayrâm-ı Velî.
 İtmede ervâh-ı akdeş dergehin dâim tavâf,
 Ka'be-i ma'nâ deridri Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Mesleğine sâlik olan, oldu arafdân ber-sebak,
 Vech-i zâtın perveridir Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Bâde-i «Lâ-yahzenûn» câmin olub hâm-ı safâ,
 Şems-i tahkik hâveridir Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Çün dimâğ-ı Rüşdî'ye irdi derinden bir meşâm,
 Eû-yı şevkân anberidir Hacı Bayrâm-ı Velî.
 2. Hicaz Valisi Ahmed Raşid'in medhiyesi :
 Serfirâz-ı kutbiyândır Hacı Bayrâm-ı Velî,
 Şâh-ı irfân-ı cihândır Hacı Bayrâm-ı Velî,
 Eşkine yüz süren elbet rehâ-yı nâr olur,
 Şâfi-i üftâdegândır Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Mürşid-i râh-ı hakikat, mahrem-i râz-ı Hüdâ,
 Menba'-ı fey-i ilâhî, kümmelin-i evliyâ,
 Vuslat-ı mahbûb-ı Hak'dan, âşinâdır dâima,
 Reh-nümâ-yı sâlikândır, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Şem'-ı nûr-ı himmeti yanmaktadır rûz u şebân,
 Âsitân-ı feyz-i cûdı sû-be-sû olmuş revân,
 Âb-ı aşkın teşne-gâni oldu seyrâb bi-gümân,
 Mevc-i eltâf-ı revândır, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Nefsile hem-râh dâim, işim oldu pür-hatâ,
 Ez-meyân-ı bahr-ı isyân, bulmadım bir an rehâ,
 Yüz sürüb hâk-i der-i ülyâsına eyle recâ,
 Dest-gîr-i mücrimândır, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Râşid-i kem-ter kulun, geldi huzûra zâr zâr,
 Nâ-sevâbım, cürm ü taksîr ü günâhım bi-şümâr,
 Rû-siyeh ile varub dergâhına kıl i'tizâr,
 Yâver-i bi-çâre-gândır, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 3. Şairi bilinmeyen bir beyit :
 Ey olan, bâsire-i kalbi elemle tîre,
 Sür yüzün türbe-i ülyâ-yı pîre.
 4. Sırrî'nin medhiyesi :
 Evliyânın ayn-gâhı Hacı Bayrâm-ı Velî,
 Asfiyânın pâdişahı Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Ehl-i diller arzular yüz süre dergâhına,
 Sâlikânın dilde hâhı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Ey velâyet çerhının devvârı, kutb-ı neyyiri,
 Âsmânın mihr ü mâhı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Hâzin-i ilm-i ledün ve mahzen-i esrâr-ı Hak,
 Derd-mendânın penâhı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Tâcidârısın veliler çesinin devrinde hem,
 Server-i bi-iştibâhı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Mürde-dil-i uşşâka ger itse teveccühle nazar,
 Cân-bahş eyler nigâkı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 Yevm-i mahşerde şefâ'at kıl bu Sırrî bendene,
 El-eman çokdur günâhı, Hacı Bayrâm-ı Velî.
 5. Osmanzâde Hüseyin Vassaf'in medhiyesi :

Reh-i Mevlâ'da hırâm eyledi Bayrâm-ı Velî,
Şevkını, zevkını tâm eyledi Bayrâm-ı Velî.
Ne mübârek, ne güzel, pîr-i tarîkatdır o,
Herkesi kendine râm eyledi, Bayrâm-ı Velî.
Aşk ile türbe-i pür-ıtrına dâhil oldum,
Beni ser-mest ü müdâm eyledi Bayrâm-ı Velî.
Ankara halkı vücûduyla, tefâhur itsün,
Nûr ile def'-i zalâm eyledi Bayrâm-ı Velî.
Zâir-i hâlis Vassâf'ını taltîf iderek,
İyd-ı vuslatla bekâm eyledi Bayrâm-ı Velî.
6. Osmanzâde Hüseyin Vassâf'ın diğeri bir medhiyesi :
Dürre-i bahr-ı keremdir, Hacı Bayrâm-ı Velî,
Bülbül-i Bâğ-ı İrem'dir, Hacı Bayrâm-ı Velî.
Fazl u irfânı ile, âleme şöhret verdi,
Mâlik-i genc-i himemdir, Hacı Bayrâm-ı Velî.
Meclis-i feyzine dâhil olan uşşâk didiler,
Râfi'u hemm ü elemidir, Hacı Bayrâm-ı Velî.
Her gören zâtını olmuş idi aşkın mesti,
Sâki-i meclis-i cemdir, Hacı Bayrâm-ı Velî.
Der-i Lütfundaki Vassâf'ını tesrîr eyler,
Sâhib-i lütf u keremdir, Hacı Bayrâm-ı Velî.

Sözlerimi, Halim Yağcıoğlu'nun Hacı Bayrâm-ı Velî hakkındaki şu sözleriyle bitiriyorum :

Ne diyordu Hacı Bayram, «Sen, seni bil, sen seni.»
Doğrusu bu, aldanıştan öze çek gözlerini.
Bak gör işte, geri kalan ne? Bir kaç kırık mermer sütun
Arkasından o kibirli, İmparator Augustus'un,
Zamanın rüzgârıyla silinip gitmiş hepsi,
Anlamını yitirmiş, dikilen kasîdesi,
Şimdi dilsiz mermerde konuşan sâde şekil,
Eğer yaratmıyorsan, duyamıyorsan, çekil.
Yaşayan tahtlar değil, fikirler, eserlerdir,
Dostluk o ölümsüz çiçek, tohumu velîdedir.
Yedi veren gül gibi çağlarda açan çiçek,
Bin kez daha inandım, fikrin çiçeği gerçek. (20)

(20) Fuad Bayramoğlu, a.g.e., s. 254.